

Bijlage 3 Overzicht van nuttige bronnen en hoe ze te gebruiken

Bijlage bij

*Blauwdruk voor verduurzamen
medische specialismen*

Nuttige bronnen – HealthcareLCA

HealthcareLCA

HealthcareLCA

HealthcareLCA is a user-friendly, intuitive database that brings together environmental assessments of health systems, hospitals, surgical procedures, medical equipment, and pharmaceuticals from around the world.

<https://healthcarelca.com/>

Wat kan je hier vinden?

- Een database met wetenschappelijke onderzoeken naar Life Cycle Analyses (LCA) van zorgpaden, zorgprocessen en zorgproducten van over de hele wereld;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Nadat je een aantal focusgebieden hebt gekozen voor je specialisme, onderzoek op HealthcareLCA of er wetenschappelijke literatuur beschikbaar is om de milieu-impact van deze focusgebieden beter te becijferen, de belangrijkste drijvers te identificeren, en om duurzame alternatieven voor huidige praktijken te onderzoeken;

Nuttige bronnen – PubMed

PubMed

PubMed® comprises more than 37 million citations for biomedical literature from MEDLINE, life science journals, and online books

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>

Wat kan je hier vinden?

- Wetenschappelijke onderzoeken, waaronder onderzoeken naar de milieu-impact van specifieke behandelingen, zorgpaden, of hulpmiddelen;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Nadat je een aantal focusgebieden hebt gekozen voor je specialisme, onderzoek op PubMed of er wetenschappelijke literatuur beschikbaar is om de milieu-impact van deze focusgebieden beter te becijferen, de belangrijkste drijvers te identificeren, en om duurzame alternatieven voor huidige praktijken te onderzoeken;
- Onderstaande zoektermen helpen om relevante onderzoeken te vinden:
  - Life Cycle Analysis;
  - Environmental impact of ...;
  - Carbon footprint of ...;
  - Waste of ...

Nuttige bronnen – The Greener NHS

The Greener NHS

The Greener NHS programme will work with our staff, hospitals and our partners. We will build on the great work being done by trusts across the country, sharing ideas on how to reduce the impact on public health and the environment, save money and reach net carbon zero.

<https://www.england.nhs.uk/greenernhs/>

Wat kan je hier vinden?

- Uitgebreid plan hoe de NHS van plan is om de zorg in het VK volledig CO₂-neutraal te maken;
- Onderzoeken naar de milieu-impact van de zorg in het VK, inclusief de belangrijkste drijvers van deze impact;
- Case studies met goede voorbeelden om te verduurzamen, vaak inclusief een inschatting van de impact;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Bekijk of er onderzoeken en/of case studies zijn die relevant zijn voor jullie vakgroep. Haal hier onderbouwing uit voor de eigen milieu-impact, of goede voorbeelden voor maatregelen om ook te onderzoeken voor jullie eigen uitvoeringsplan.

Nuttige bronnen – Healthcare Without Harm

Healthcare Without Harm

Health Care Without Harm Europe exists to create a sustainable healthcare sector in Europe, demonstrating alongside our network of thousands of hospitals and healthcare leaders how we can transform healthcare to protect both people and our planet.

<https://europe.noharm.org/>

Wat kan je hier vinden?

- Gedetailleerde onderzoeken naar onder andere de impact van verschillende materialen, inkoop, en geneesmiddelen;
- Praktische stappen om eigen impact te meten op specifieke thema's (bijvoorbeeld plasticgebruik) en de impact te reduceren;
- Uitleg over relevante Europese wet- en regelgeving;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Bekijk of de thema's van Healthcare Without Harm aansluiten bij de belangrijkste drijvers van milieubelasting voor jullie vakgroep;
- Neem de onderzoeken en stappenplannen door voor de relevante onderwerpen, om tot onderbouwing te komen van de huidige impact en tot een logisch stappenplan om deze impact te verminderen.

Nuttige bronnen – Milieuplatform Zorgsector

Milieuplatform Zorgsector

MPZ milieu platform zorgsector

MPZ werkt aan kennisontwikkeling en -verspreiding op het gebied van duurzaam beleid, milieuzorg, milieuaudits, monitoren van milieuprestaties en -kosten, verslaglegging en praktische thema's als veilig werken met gevaarlijke stoffen, preventie van water, energie, afval, afvalwater, vervoer, duurzaam inkopen, tegengaan van voedselverspilling, circulaire grondstoffen, enz.

<https://milieuplatformzorg.nl/>

Wat kan je hier vinden?

- Een bibliotheek van onderzoeken en handleidingen voor 12 thema-dossiers, van energie en vervoer tot voeding en gevaarlijke stoffen;
- Een overzicht van 200 milieu- en energiemaatregelen voor de zorg, inclusief uitgebreide toelichting hoe deze toe te passen;
- Meetinstrumenten voor duurzame zorgorganisaties, zoals de Milieuthermometer zorg en een tool voor duurzaam inkopen;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Bekijk welke thema-dossiers het MPZ heeft, en neem voor de relevante thema's de MPZ-bibliotheek door. De onderzoeken die MPZ heeft verzameld bieden waardevolle inzichten in de belangrijkste drijvers van milieubelasting op specifieke thema's;
- Neem de milieu- en energiemaatregelen door die relevant zijn voor jullie vakgroep;
- Onderzoek of de meetinstrumenten van de MPZ relevant zijn voor jullie vakgroep;

Nuttige bronnen – Uitvoeringsplan GDDZ van de NFU

NFU – Uitvoeringsplan Green Deal Duurzame Zorg 3.0

NEDERLANDSE FEDERATIE VAN
UNIVERSITAIR MEDISCHE CENTRA

Om inzicht te krijgen in de concrete stappen en investeringen die nodig zijn om de ambities uit de Green Deal te realiseren hebben de brancheorganisaties gezamenlijk een Integraal Uitvoeringsplan opgesteld. Daarnaast heeft iedere brancheorganisatie een eigen uitvoeringsplan opgesteld, met de doelen, beoogde resultaten, activiteiten en tijdlijnen voor alle thema's uit de Green Deal.

[Link naar uitvoeringsplan NFU](#)

Wat kan je hier vinden?

- Per thema uit de Green Deal Duurzame Zorg 3.0: De doelen en beoogde resultaten waar de NFU en alle UMC's zich de komende jaren voor inzetten;
- Per thema uit de Green Deal Duurzame Zorg 3.0: De concrete activiteiten en tijdlijnen waar de NFU en alle UMC's zich voor de komende jaren aan hebben gecommitteerd.

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Lees per thema waar de NFU en UMC's zich voor inzetten, en welke concrete acties ze daarvoor gaan ontplooiën. Doe inspiratie op voor eigen acties, of onderzoek of je kan aansluiten bij lopende activiteiten in de UMC's die relevant zijn voor jullie vakgroep.

Nuttige bronnen – Landelijk Netwerk de Groene OK

Landelijk Netwerk de Groene OK

Het Landelijk Netwerk de Groene OK stimuleert en ondersteunt individuele zorgprofessionals die werkzaam zijn op de OK om op duurzame wijze aan de slag te gaan. Wij willen duurzaamheidswinst behalen en streven naar CO₂-neutrale zorg.

<https://degroeneok.nl/>

Wat kan je hier vinden?

- Barometer Groene OK: Een landelijke benchmark van de CO₂-uitstoot van verschillende operatiekamers in Nederland, en de onderliggende drijvers van deze uitstoot;
- Stappenplan om de operatiekamers en operatieprotocollen te verduurzamen, inclusief de benodigde randvoorwaarden;
- Concrete voorbeelden en initiatieven, inclusief een inschatting van de milieu-impact;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Loop de categorieën in de barometer langs om te identificeren waar op de OK jullie vakgroep het meest te winnen heeft;
- Gebruik de goede voorbeelden om maatregelen te verzamelen, en gebruik de impactinschattingen om te bepalen welke van deze maatregelen voor jullie vakgroep de meeste impact hebben;
- Gebruik het stappenplan om te bepalen hoe je de gekozen acties het beste kan implementeren.

Nuttige bronnen – De Groene IC

De Groene IC

De Groene IC is een samenwerking van intensive care-afdelingen in Nederland, georganiseerd vanuit de NVIC. We werken toe naar de doelen uit de Green Deal Duurzame Zorg en zetten ons in voor meer duurzaamheid in de zorgsector.

<https://degroeneic.nl/>

Wat kan je hier vinden?

- Concrete voorbeelden en initiatieven om minder afval, geneesmiddelen en energie te gebruiken op de IC;
- Een netwerk van aangesloten IC's die goede voorbeelden delen en zich samen inzetten voor o.a. richtlijnherzieningen;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Als jullie vakgroep veel te maken heeft met de Intensive Care, onderzoek dan of de goede voorbeelden van De Groene IC toe te passen zijn op jullie IC-gebruik.

Nuttige bronnen – De Groene Zorg Alliantie

De Groene Zorg Alliantie

Om onze visie te bewerkstelligen ondersteunen wij de Nederlandse zorgsector in de transitie naar een klimaatneutrale, circulaire en eco-positieve manier van werken. Bovendien vertegenwoordigen wij de idealistische stem van groene zorg in de maatschappij en in relevant debat.

<https://groenezorgalliantie.com/>

Wat kan je hier vinden?

- Netwerk van Green Teams en Commissies Duurzaamheid met hulpmiddelen voor het opstarten van een Green Team;
- Informatie voor het inbedden van duurzaamheid en Planetary Health in zorgopleidingen en nascholingen;
- Een initiatievenplatform met 100+ voorbeelden van duurzame zorg;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Voor thema 2 uit de Green Deal – onderwijs en bewustwording – biedt de GZA veel hulpmiddelen, om ambities te vertalen naar concrete doelen en acties;
- Neem het initiatievenplatform door om te kijken of hier goede voorbeelden tussen staan die je kan gebruiken voor je eigen vakgroep.

Nuttige bronnen – RIVM – Duurzame zorg

RIVM – Duurzame zorg

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
*Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport*

Het RIVM onderzoekt hoe de zorg duurzamer kan worden, met als doel een zorgsysteem dat goed zorgt voor zowel de mensen als de wereld om ons heen. Het RIVM onderzoekt onder andere hoe groot de ‘milieuvoetafdruk’ is van de zorg. Ook geven we adviezen hoe ziekenhuizen, verpleeghuizen en andere zorgorganisaties duurzamer kunnen werken.

<https://www.rivm.nl/duurzamezorg>

Wat kan je hier vinden?

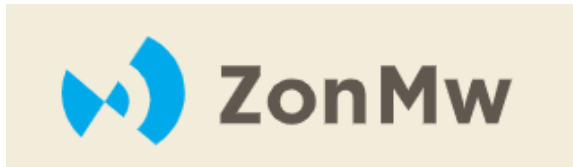
- Gedetailleerde onderzoeken en rapporten over het effect van de Nederlandse zorg op het milieu;
- Praktijkvoorbeelden om als zorginstelling aan de slag te gaan met het verduurzamen van de zorg;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Gebruik de onderzoeken waar relevant om te bepalen wat de grootste drijvers zijn van milieubelasting voor jullie vakgroep;
- Neem de praktijkvoorbeelden door en bepaal of hier relevante acties tussen zitten die jullie kunnen opnemen in het uitvoeringsplan.

Nuttige bronnen – ZonMW

ZonMW – Duurzame zorg

Het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke opgaven zien we als een belangrijke taak van ons. Dat doen we door kennisbehoeften te signaleren, onderzoek te programmeren en de impact daarvan te stimuleren. In 2022 hebben wij een verkenning uitgevoerd naar wat er nodig is aan onderzoek en kennisontwikkeling om duurzame zorg te ondersteunen.

<https://www.zonmw.nl/nl/duurzame-zorg>

Wat kan je hier vinden?

- Een kennisagenda met onderzoek en kennisontwikkeling om duurzame zorg te ondersteunen;
- Projecten over de relatie tussen Klimaat en Gezondheid, inclusief onderzoeken naar o.a. de milieu-impact van zorgpaden op de SEH, IC en OK en handvatten voor het verduurzamen van deze zorg;

Hoe kan je dit het beste gebruiken?

- Onderzoek of binnen één van de relevante ZonMW-onderzoeksprogramma's al onderzoek wordt gedaan naar een relevant kennishiaat voor jullie organisatie;
- Gebruik het onderzoek naar de milieu-impact van zorgpaden op de SEH, IC en OK om de milieu-impact van relevante zorgpaden voor jullie vakgroep beter in kaart te brengen;